

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
СУМСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД СУМСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ –
ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
ТА РОБОТИ З ТАЛАНОВИТОЮ МОЛОДДЮ

Юлія МАРЧЕНКО

ПРИРОДА НАВКОЛО НАС
NATURE AROUND US

Навчальна програма
з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку

Початковий та основний рівні

3 роки навчання

м. Суми – 2024

Автор:

Марченко Юлія Володимирівна – методист комунального закладу Сумської обласної ради – обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю, спеціаліст вищої категорії.

Рецензенти:

Тихенко Лариса Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики змісту освіти Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Заярна Вікторія Сергіївна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з навчально-виховної роботи комунального закладу Сумської обласної ради – обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Охорона та збереження навколишнього середовища є однією з найактуальніших проблем людства. Потреба переосмислення відносин у системі «природа – людина – суспільство» зумовлює актуальність проблеми формування екологічної компетентності підростаючого покоління. Для розв'язання зазначеного завдання важливою є спільна діяльність захисників навколишнього середовища з різних держав. Володіння іноземною мовою сприяє розширенню контактів і забезпечує соціальну мобільність.

Розроблення навчальної програми обумовлено необхідністю інтеграції екологічної позашкільної освіти та вивчення англійської мови для виховання активної, комунікабельної, креативної, свідомої, відповідальної особистості, яка дбає про охорону навколишнього середовища.

Навчальна програма «Природа навколо нас. Nature around us» побудована на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів, що забезпечує розвиток академічних, соціокультурних, соціально-психологічних та інших здібностей здобувачів освіти.

Навчальна програма спрямована на вихованців віком 9-14 років.

Новизна навчальної програми полягає в екологічній спрямованості комунікативно-творчої діяльності здобувачів освіти у процесі розв'язання навчальних завдань STEM-орієнтованого навчання. Зміст навчання в гуртку містить виховний і розвивальний аспекти, що сприяє розвитку таких якостей особистості, як ініціативність, уміння працювати в колективі, висловлювати свою точку зору і поважати думку співрозмовника; розвитку активного пізнавального ставлення до природного та соціального оточення.

Метою навчальної програми є формування у здобувачів освіти комунікативної, соціокультурної, екологічної компетентностей у процесі навчально-творчої діяльності.

Завдання навчальної програми:

- створення умов для виховання гармонійно розвиненої творчої особистості;
- формування у здобувачів освіти умінь і навичок іншомовного спілкування;
- формування екологічної свідомості та екологічно доцільної поведінки;
- залучення здобувачів освіти до практичних природоохоронних дій;
- формування навичок здорового способу життя; бажання й уміння жити в гармонії зі своїм внутрішнім і зовнішнім світом.

Мета і завдання забезпечують формування у здобувачів освіти таких

компетентностей:

- *пізнавальної*: оволодіння знаннями про екологічні проблеми сучасності, способи позитивного впливу на природу, взаємозв'язки в природі; ознайомлення з іншомовним мовленнєвим матеріалом для розв'язання комунікативних завдань, спрямованих на досягнення цілей і намірів спілкування за темами еколого-природничого спрямування;
- *екологічною*: усвідомлення позитивного та негативного впливів людини на природне довкілля, значення єдності людини і навколишнього середовища; володіння основними способами охорони природи;
- *практичної*: формування вмінь і навичок застосовувати отримані знання в практичній діяльності;
- *творчої*: розвиток творчої ініціативи та самореалізації в процесі виконання практичних завдань;
- *соціальної*: розвиток загальної культури, здатності до співпраці, соціальної взаємодії; усвідомлення важливості сучасних екологічних проблем.

У структурі програми виокремлюються такі розділи:

- I. Земля – наш спільний дім.
- II. Людина – частина живої природи.
- III. Сезонні зміни в природі.
- IV. Світ рослин.
- V. Світ тварин.
- VI. Охорона навколишнього середовища.
- VII. Природні ресурси України (на другому і третьому роках навчання).

Програму побудовано лінійним способом. Програма передбачає 3 роки навчання:

1-й рік навчання – початковий рівень – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень (216 год. на рік, 6 год. на тиждень);

2-й рік навчання – основний рівень – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень (216 год. на рік, 6 год. на тиждень);

3-й рік навчання – основний рівень – 216 год. на рік, 6 год. на тиждень.

Навчальна програма основного рівня може бути використана для організації освітнього процесу першого і другого років навчання за цим напрямом і базуватися на мовленнєвому та комунікативному досвіді здобувачів освіти, набутого ними у процесі навчання в закладах загальної середньої освіти.

Загальними принципами організації освітнього процесу є науковість, синтез інтелектуальної, творчої та практичної діяльності, індивідуальний підхід, послідовність і поступовість викладення матеріалу.

Програмою передбачено використання освітніх STREAM-технологій, що забезпечує реалізацію проєктного навчання та застосування пошукових форм освітньої діяльності.

Програму складено з урахуванням змішаної форми навчання, що поєднує очну й дистанційну освіту: практичні і теоретичні заняття, тренінги, онлайн-завдання, роботу на веб-платформах, віртуальні екскурсії, google-вікторини, інтерактивні вправи, презентації, творчі майстерні тощо). Доцільним є проведення занять у куточку живої природи, на навчально-дослідній земельній ділянці, у парку, саду, сквері, поблизу водойми, визначних місць рідного краю.

Робота гуртка планується таким чином, щоб теоретичний матеріал поєднувався із самосійною роботою над літературою, виконанням практичних творчих завдань, проведенням дослідів, фенологічними спостереженнями, роботою з природним матеріалом, а набуті знання здобувачів освіти могли б використовувати під час проведення масових еколого-натуралістичних заходів. Під час організації освітнього процесу особлива увага приділяється дотриманню правил безпеки та толерантному ставленню до оточуючих.

Навчальна програма передбачає використання інтерактивних технологій навчання, індивідуальної та групової роботи, що надає можливість кожному здобувачу освіти виявити свої здібності, брати активну участь у навчально-творчій діяльності гуртка; використовувати інформаційно-комунікаційні технології для спілкування з ровесниками з різних країн.

Під час організації освітнього процесу за програмою доцільно комбінувати методи навчання: комунікативно-ігровий, метод PPP (Presentation-Practice-Production / Представлення-Практика-Продуктування), лексичний метод (Lexical Approach), метод CLIL (Content and Language Integrated Learning/навчання мови через інтеграцію).

Основним напрямом виховної роботи є проведення тематичних свят, пізнавально-розважальних програм, квізів, квестів, екскурсій.

Формами контролю за результативністю навчання є підсумкові заняття, захист STEM-проєктів, тестування.

Початковий рівень, перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2/2	-	2/2
Розділ I. Земля – наш спільний дім	8/16	18/24	26/40
1.1. Планета Земля – наш дім	4/8	8/12	12/20
1.2. Країни і народи	4/8	10/12	12/20
Розділ II. Людина – частина природи	10/20	12/20	22/40
2.1. Взаємодія людини і природи	4/6	6/12	10/18
2.2. Природа і здоров'я людини	6/10	6/12	12/22
Розділ III. Сезонні зміни в природі	8/20	12/20	20/40
Розділ IV. Рослини – зелене диво нашої планети	10/14	14/20	24/34
Розділ V. Світ тварин	10/14	14/20	24/34
Розділ VI. Охорона навколишнього середовища	10/10	14/14	24/24
Підсумок	-	2/2	2/2
Разом	58/96	86/100	144/216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2/2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка, правилами безпеки в навчальному приміщенні, живому куточку, на навчально-дослідній земельній ділянці. Охорона і збереження навколишнього середовища – справа кожного мешканця планети Земля.

Розділ I. Земля – наш спільний дім (26/40 год.)

1.1. Планета Земля – наш дім (12/20 год.)

Теоретична частина. Планета Земля. Необхідні фактори для життя людини на планеті. Континенти. Полюси: північний, південний. Океани. Моря. Сторони горизонту.

Практична частина. STREAM-активності «My Planet Earth».

1.2. Країни і народи (12/20 год.)

Теоретична частина. Ми подорожуємо. Планування подорожі.

Україна – моя Батьківщина. Традиції. Визначні місця України. Моє рідне місто.

Країни і народи: Ukraine – Ukrainian, United Kingdom, Great Britain – British, France – French man, United States (USA) – American, Germany – German, Italy – Italian, Spain – Spanish, Greece – Greek, Australia – Australian.

Велика Британія. Традиції. Визначні місця.

Сполучені штати Америки. Традиції. Визначні місця.

Практична частина. Планування подорожі. Презентація України. Творча робота «Визначні місця України». Пошук і презентація матеріалів про англomовні країни світу (географічне розташування, культуру, визначні місця, красу природи). Орієнтація на мапі України, світу.

STEM-активності «Нотатник мандрівника»

Мовленнєві, рольові ігри «Зустрічаємо іноземних гостей», «Прогулянка містом», «На вокзалі», «У аеропорту», «Подорож морями, океанами, країнами незнаними».

Розділ II. Людина – частина природи (22/40 год.)

2.1. Взаємодія людини і природи (10/18 год.)

Теоретична частина. Людина – частина живої природи. Людина – унікальна особистість. Зовнішність. Емоції. Почуття людини. Вплив людини на довкілля. Правила відпочинку на природі.

Практична частина.

Мовленнєві, рольові ігри «Людина і природа», «Унікальність кожного», «Емоційний термометр», «Характерники», «Що є довкола мене».

STEM-активності «People and Nature».

Тренінг «Емоції і почуття людини».

2.2. Природа і здоров'я людини (12/22 год.)

Теоретична частина. Поняття «здоров'я». Здоровий спосіб життя. Режим дня. Вплив природи на життя і здоров'я людини. Здорове харчування. Повітря, сонце, вітаміни – кращі друзі для дитини. Овочі та фрукти – корисні, вітамінні продукти.

Практична частина. Діагностика здоров'я людини за зовнішніми ознаками. Складання режиму дня дитини. Обмін рецептами приготування корисної їжі. Приготування фіточаїв, їх застосування.

Релаксація «Звуки природи». *Вправи* на зняття втоми очей, пальців хребта. Рухливі ігри на свіжому повітрі.

Дидактичні ігри «Що ти чуєш?», «Упізнай за смаком», «Упізнай на дотик».

Мовленнєві, рольові ігри «Я немовля», «На березі моря», «Таємничий ліс», «У лікаря», «У продуктовому магазині», «Ми – веселі кухарі».

STEM-активності «Healthy Lifestyle».

Розділ III. Сезонні зміни в природі (20/40 год.)

Теоретична частина. Основні правила ведення фенологічних спостережень. Календар природи та щоденник фенологічних спостережень.

Осінь. Погода восени. Ознаки осені. Осінь у лісі. Відліт птахів. Підготовка тварин до зими.

Зима. Погода взимку. Життя тварин узимку. Визначення слідів тварин на снігу. Допомога птахам і тваринам взимку.

Весна. Погода навесні. Рослини-первоцвіти та їх охорона. Тварини навесні.

Літо. Погода влітку. Рослини влітку.

Практична частина. Ведення фенологічних спостережень у різні пори року. Спостереження за розпусканням бруньок на зрізаних гілках дерев у кабінетних умовах.

Екскурсії. Екскурсія до парку «Осінні таємниці». Зміни в неживій природі, їх вплив на живу природу. Зміна забарвлення листя. Листопад. Збирання природного матеріалу. Екскурсія «Зимові таємниці». Вивчення пристосувань рослин до зими. Визначення слідів на снігу. Особливості хвойних дерев і кущів. Весняна екскурсія до місцевого парку. Пробудження дерев і кущів від зимового сну. Соко рух. Розпускання бруньок. Екскурсія на навчально-дослідну земельну ділянку. Рослини влітку. Цвітіння рослин.

Мовленнєві, рольові ігри «Прогулянка», «За чашечкою чаю», «Біля водойми», «У парку», «У лісі».

STEM-активності «Season book».

Пізнавально-розважальна програма «Новорічні пригоди Санта Клауса у зимовому лісі».

Розділ IV. Рослини – зелене диво нашої планети (24/34 год.)

Теоретична частина. Рослинний світ. Дикорослі та культурні рослини. Будова рослин. Умови, необхідні для життя рослин (повітря, поживні речовини, вода, світло, тепло). Сад. Ліс. Луки.

Практична частина. Догляд за кімнатними рослинами. Ознайомлення з будовою рослин. Спостереження за пророщуванням цибулі. Дослід «Пророщування насіння квасолі. Умови проростання».

Екскурсії. Екскурсія до музею хліба. Екскурсія до зимового саду.

Дидактичні ігри: «Упізнай рослину за описом», «З якого дерева цей плід», «Збери рослину».

STEM-проект «Microgreen».

Розділ V. Світ тварин (24/34 год.)

Теоретична частина. Тваринний світ України. Дикі тварини. Свійські тварини. Птахи – наші пернаті друзі. Зимуючі, перелітні птахи. Птахи-гості. Незвичайні тварини інших країн (слон, пінгвін, кит, кенгуру, жирафа, бегемот, крокодил, мавпа). Значення тварин. Охорона тварин.

Практична частина.

Спостереження за тваринами в живому куточку.

Акція «Годівничка».

Екскурсії. Екскурсія «Акваріум та його мешканці». Екскурсія до живого куточка. Екскурсія до навчально-тваринницької ферми.

Дидактичні ігри: «Дикі та свійські тварини», «Хто де живе», «Відгадай тварину за описом».

Мовленнєві, рольові ігри, «На фермі», «У зоопарку», «У лісі», «У зоомагазині» «У притулку для тварин».

STEM-активності «Світ тварин».

Розділ VI. Охорона навколишнього середовища (24/24 год.)

Теоретична частина. Правила поведінки в природі. Природоохоронний рух в Україні. Дитячі громадські екологічні об'єднання. Червона книга України. Природно-заповідний фонд України.

Практична частина. Збирання матеріалів про охорону природи рідного краю. Оформлення куточка охорони природи.

Мовленнєві, рольові ігри «Відпочинок на природі», «Дитячий екологічний парламент», «Телепередача», «Репортер», «Якби звірі розмовляли».

Екскурсії до віварію, притулку для тварин. Екскурсія до водойми: визначення факторів забруднення водойм, прибирання прибережної зони.

STEM-активності «Reduce, Reuse, Recycle».

Підсумок (2/2 год.)

Підсумкове заняття-квест «Ми – друзі природи».

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Після першого року навчання здобувачі освіти володіють такими компетентностями:

- *пізнавальною:* володіють іншомовним мовленнєвим матеріалом для розв'язання комунікативних завдань, спрямованих на досягнення цілей і намірів спілкування за вивченими темами; володіють інформацією про взаємозв'язки у природі, екологічні проблеми сучасності, способи позитивного впливу на природу;
- *екологічною:* усвідомлюють позитивний і негативний вплив людини на природне довкілля, значення єдності людини та навколишнього

середовища; знають основні способи охорони природи;

- *практичною*: здійснюють фенологічні спостереження за змінами у природі; вміють доглядати за рослинами і тваринами в куточку живої природи, удома; беруть участь у природоохоронних заходах; виконують вправи на зняття втоми очей, пальців рук, хребта; дотримуються правил особистої гігієни;
- *творчою*: виявляють творчу уяву, фантазію, активність у процесі освітньої діяльності, розробленні й реалізації STEM-проектів;
- *соціальною*: володіють нормами загальної культури, навичками роботи в команді, усвідомлюють важливість сучасних екологічних проблем, умотивуванні до оволодіння іншомовними мовленнєвими навичками та вміннями.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2/2	-	2/2
Розділ 1. Земля – наш спільний дім	10/16	18/24	26/36
1.1. Планета Земля – наш космічний дім	4/8	8/12	12/20
1.2. Країни і народи	4/8	10/12	14/22
Розділ II. Людина – частина природи	10/16	12/16	22/32
2.1. Взаємодія людини і природи	4/6	4/6	8/12
2.2. Природа і здоров'я людини	6/10	8/10	14/20
Розділ III. Сезонні зміни в природі	8/10	10/18	18/28
Розділ IV. Природні ресурси України	8/18	10/22	18/30
Розділ IV. Рослини – зелене диво нашої планети	8/10	8/16	16/26
Розділ V. Світ тварин	8/8	8/18	16/26
Розділ VI. Охорона навколишнього середовища	10/16	14/18	24/34
Підсумок	-	2/2	2/2
Разом	58/96	86/100	144/216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка. Правила безпеки у навчальному приміщенні, живому куточку, на навчально-дослідній земельній ділянці. Англійська мова – мова міжнародного спілкування задля мобілізації

Розділ 1. Земля – наш спільний дім (26/36 год.)

1.1. Планета Земля – наш космічний дім. (8/12 год.)

Теоретична частина. Космос. Дослідження космосу. Сонячна система. Планети сонячної системи. Планета Земля. Умови, необхідні для життя на Землі.

Практична частина. *STREAM-активності* «Solar system», «Planet Earth is our space home».

1.2. Країни і народи (14/20 год.)

Теоретична частина. Подорож. Способи подорожування. Проїзні документи. Правила поведінки під час подорожі.

Україна – наша Батьківщина. Фізико-географічні особливості рідного краю. Погода і клімат.

Континенти. Країни, їх столиці. Прапори країн.

Подорож країнами світу, ознайомлення з їх визначними місцями, об'єктами природи. Об'єднане королівство Великобританії та північної Ірландії. Сполучені Штати Америки. Канада. Австралія. Нова Зеландія.

Практична частина. Планування подорожі. Підготовка до подорожі.

Правила поведінки під час подорожі: поведінка на дорозі, у громадських місцях, культура спілкування. Пошук і презентація інформації про англійські країни світу. Орієнтація на мапі України, на мапі світу.

Мовленнєві, рольові ігри «Зустрічаємо іноземних гостей», «Прогулянка містом», «На вокзалі», «У аеропорту», «У гостях у друга з Англії (США, Канади, Австралії)».

STREAM-проект «Planet Earth is our own home».

Розділ II. Людина – частина природи (22/32 год.)

2.1. Взаємодія людини і природи (8/12 год.)

Теоретична частина. Людина – частина живої природи. Організм людини. Вплив людини на довкілля. Природа – джерело натхнення, естетичної насолоди і здоров'я людини.

Практична частина. *STEM-активності* «Nature around us».

2.2. Природа і здоров'я людини (14/20 год.)

Теоретична частина. Здоров'я – найдорожчий скарб. Вплив природи на життя і здоров'я людини. Біоенергетичні властивості рослин. Продукти харчування. Корисна їжа. Загартування організму. Лікарські рослини, їх значення. Курортні зони України. Діагностика здоров'я людини за зовнішніми ознаками. Профілактика застудних захворювань, вірусних інфекцій: ізоляція хворого, прибирання, провітрювання, кварцування приміщення, загартування ароматерапія.

Практична частина.

STEM-активності «Healthy Food or Junk Food». Обмін рецептами приготування корисної їжі. Приготування фіточаїв, їх застосування.

Мовленнєві, рольові ігри «На березі моря», «Таємничий ліс», «Океан», «Телепередача», «У лікаря», «У продуктовому магазині», «Ми – веселі кухарі».

STEM-проект «Nuture and Human Health».

Розділ III. Сезонні зміни в природі (18/28 год.)

Теоретична частина. Основні правила ведення фенологічних спостережень. Календар природи та щоденник фенологічних спостережень.

Осінь. Погода восени. Ознаки осені. Осінь у лісі. Відліт птахів. Підготовка тварин до зими.

Зима. Погода взимку. Життя тварин взимку. Визначення слідів тварин на снігу. Життя під водою. Допомога птахам і тваринам взимку.

Весна. Погода навесні. Рослини-первоцвіти та їх охорона. Тварини навесні.

Літо. Погода влітку. Рослини влітку. Тварини влітку.

Практична частина.

STEM-активності «Фенологічні спостереження в різні пори року». Спостереження за розпусканням бруньок на зрізаних гілках дерев у кабінеті взимку.

Екскурсії. Екскурсія до лісу чи парку «Осінні таємниці». Зміни в неживій природі, їх вплив на живу природу. Листопад. Збирання природного матеріалу.

Екскурсія на навчально-дослідну земельну ділянку. Рослини влітку. Цвітіння рослин.

Мовленнєві, рольові ігри «Прогулянка», «За чашечкою чаю», «Біля водойми», «У парку», «У лісі», «На ковзанці», «Біля ялинки».

Творча робота «Моя улюблена пора року».

Пізнавально-розважальна програма «Пригоди в зимовому лісі».

Розділ IV. Природні ресурси України (18/30 год.)

Теоретична частина. Природні ресурси України. Значення води в природі. Водні ресурси, їх господарське використання. Лісові ресурси. Ґрунт, його якості та

властивості. Корисні копалини. Ресурси рослинного і тваринного світу. Рациональне використання природних ресурсів.

Практична частина. STEM-активності «Карта природних ресурсів України». Визначення складу ґрунтів навчально-дослідної земельної ділянки. Визначення родючості ґрунту. Виявлення причин забруднення місцевих водойм.

Мовленнєві, рольові ігри «Біля мапи України», «Юні екологи», «У полі, у саду, на городі», «Біля водойми», «На агрофермі».

STEM-проект «Природні багатства України».

Розділ V. Рослини – зелене диво нашої планети (16/26 год.)

Теоретична частина. Флора України. Різноманіття рослинного світу. Різноманіття рослинних угруповань: ліси, степи, луки, болота тощо. Сільськогосподарські рослини. Кімнатні рослини. Рідкісні рослини та рослини, що зникають. Значення рослин у природі та житті людини.

Практична частина. Догляд за кімнатними рослинами. Робота з гербаріями, визначальниками. Підготовка списку рослинних угруповань рідного краю. *Досліди з рослинами:* «Чи вміє рослина дихати?», «Ощадливі рослини», «Вивчення реакції колеусу на світло».

Екскурсії. Екскурсія до музею хліба. Екскурсія до ботанічного саду, краєзнавчого музею для ознайомлення з місцевими та екзотичними видами рослин.

Акція «Збережемо першоцвіти».

STEM-проект «Рослини – зелене диво нашої планети».

Розділ VI. Світ тварин (16/26 год.)

Теоретична частина. Тваринний світ. Основи класифікації тваринного світу. Комахи та інші безхребетні. Риби. Наземні хребетні. Птахи. Різноманіття тваринного світу України. Значення тварин у природі, житті людини. Потреби тварин. Охорона тварин.

Практична частина. Спостереження і догляд за тваринами у живому куточку. Робота з колекціями, визначальниками. Підготовка списку тварин рідного краю. Догляд за тваринами в куточку живої природи.

STEM-проект «Smart-годівниця» (для птахів, для бездомних тварин).

Екскурсії. Екскурсія до зоопарку, краєзнавчого музею для ознайомлення з місцевими і екзотичними видами тварин.

Мовленнєві, рольові ігри «На фермі», «У зоопарку», «У лісі», «У зоомагазині», «У притулку для тварин».

Розділ VII. Охорона навколишнього середовища (24/34 год.)

Теоретична частина. Природоохоронний рух в Україні. Дитячі громадські екологічні об'єднання. Охорона природних ресурсів України. Червона книга України. Природно-заповідний фонд України.

Практична частина. Збирання матеріалів про охорону природи рідного краю. Оформлення куточка охорони природи.

Мовленнєві, рольові ігри «Відпочинок на природі», «Дитячий екологічний парламент», «Телепередача», «Репортер», «Якби звірі розмовляли».

Екскурсія до віварію, притулку для тварин.

STEM-проект «Зробимо нашу планету чистою».

Створення портфоліо юного охоронця природи.

Пізнавально-розважальна програма «Мій рідний край, моя земля».

Підсумок (2 год.)

Екологічна конференція. Презентація портфоліо юних охоронців природи.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Після другого року навчання здобувачі освіти володіють такими компетентностями:

- *пізнавальною*: знають і застосовують англomовний лексичний матеріал для висловлювань відповідно до ситуації, надання інформації в межах теми спілкування; ознайомлення з екологічними проблемами, способами їх розв'язання на локальному й регіональному рівнях, розуміють взаємозв'язок і взаємозалежність соціального та природного навколишнього середовища;
- *практичною*: використовують набуті знання для відновлення та збереження природи; мають досвід участі в природоохоронних акціях, екологічних проєктах;
- *творчою*: виявляють активність, фантазію, креативність в процесі виконання творчих завдань;
- *соціальною*: виявляють позитивні риси характеру, моральні якості; володіють нормами культури спілкування; активно взаємодіють у групі; виявляють інтерес до природоохоронних справ.

Основний рівень, третій рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Земля – наш спільний дім	10	26	36
1.1. Планета Земля – наш космічний дім	4	10	14
1.2. Країни і народи	6	16	22
Розділ II. Людина – частина природи	16	16	32
2.1. Біологія людини	8	8	16
2.2. Взаємодія людини і природи	4	4	8
2.3. Природа і здоров'я людини	4	4	8
Розділ III. Сезонні зміни в природі	10	18	28
Розділ IV. Природні ресурси України	18	22	30
Розділ V. Рослини – зелене диво нашої планети	10	16	26
Розділ VI. Світ тварин	8	18	26
Розділ VII. Охорона навколишнього середовища	16	18	34
Підсумок	-	2	2
Разом	90	126	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка в новому навчальному році. Правила безпеки на території закладу позашкільної освіти.

Проблема охорони і збереження навколишнього середовища як глобальна проблема людства.

Розділ 1 Земля – наш спільний дім (36 год.)

1.1. Планета Земля – наш космічний дім (14 год.)

Теоретична частина. Всесвіт. Галактика «Чумацький шлях». Сонячна система. Планети сонячної системи. Планета Земля. Сузір'я. Дослідження космосу людиною. Видатні космонавти, дослідники космосу. Засоби дослідження космосу.

STEM-проекти «Amazing Universe», «Planets of the Solar System».

1.2. Країни і народи (22 год.)

Теоретична частина. Ми подорожуємо. Континенти. Євразія. Африка. Австралія. Північна Америка. Південна Америка. Фізико-географічні особливості. Погода. Клімат. Різноманіття рослинного і тваринного світу.

Україна. Фізико-географічні особливості рідного краю. Погода і клімат. Сумщина. Флора і фауна Сумщини.

Подорож країнами світу: Об'єднане королівство Великобританії та північної Ірландії, Сполучені Штати Америки, Канада, Австралія, Нова Зеландія, інші.

Практична частина. Планування подорожі. Підготовка до подорожі. Орієнтація на мапі України, на мапі світу. Відпочинок на природі.

Творча робота, проект «Подорожуємо разом».

Мовленнєві, рольові ігри «У туристичному агентстві», «У гостях в іноземного друга», «На вокзалі», «У аеропорту», «На митниці».

Пізнавально-розважальна програма «Подорож навколо світу».

Розділ II. Людина – частина природи (22 год.)

2.1. Біологія людини (16 год.)

Теоретична частина. Організм людини – цілісна, самовідновлювальна система. Частини тіла і органи. Процеси життєдіяльності. Ріст і розвиток людини.

Практична частина.

STEM-активності «The human body», «Human development».

2.2. Взаємодія людини і природи (8 год.)

Теоретична частина. Людина – частина живої природи. Фізіологічні основи здоров'я. Вплив людини на довкілля. Взаємозв'язок здоров'я із станом довкілля. Гармонічні відносини людини і природи.

Практична частина. Діагностика здоров'я людини за зовнішніми ознаками.

Мовленнєві, рольові ігри «Теле-шоу «Людина і природа», «Запитай у лікаря».

STEM-проект «I and Nature».

2.3. Природа і здоров'я людини (8 год.)

Теоретична частина. Здоров'я – найдорожчий скарб. Профілактика захворювань, шкідливих звичок. Біоенергетичні властивості рослин. Засоби загартування організму. Лікарські рослини, їх значення. Рекреаційні, курортні зони України.

Практична частина. Диспут «Правила збереження здоров'я».

Профілактика захворювань. Складання гербарію лікарських рослин.

Тренінг «Ми – за здоровий спосіб життя».

Заходи із запобігання застудним, вірусним інфекціям: аромотерапія, прибирання, провітрювання приміщення, загартування.

Обмін рецептами приготування корисної їжі. Приготування фіточаїв, їх застосування.

Релаксація «Звуки природи».

Мовленнєві, рольові ігри «Телешоу «Природа і здоров'я людини», «Видавництво газети «Мій світ», «Подорож до зеленої аптеки», «У продуктовому / овочевому магазині», «На березі моря», «Таємничий ліс», «Океан», «Кулінарне шоу».

Творча робота «Природа і здоров'я людини».

Розділ III. Сезонні зміни в природі (28 год.)

Теоретична частина. Правила ведення фенологічних спостережень. Календар природи та щоденник фенологічних спостережень. У природи немає поганої погоди. Фенологічні спостереження за погодою. Осінь. Погода восени. Ознаки осені. Осінь у лісі. Відліт птахів. Підготовка тварин до зими. Осінні зміни в житті водойм. Дарунок осені – гриби. Різноманітність грибів. Правила збирання, перша допомога при отруєнні грибами. Зима. Погода взимку. Життя тварин взимку. Визначення слідів тварин на снігу. Життя під водою. Допомога тваринам узимку. Весна. Погода навесні. Рослини-первоцвіти. Ранньоквітучі весняні квіти та їх охорона. Тварини навесні. Народження малят у тварин. Приліт птахів. Літо. Погода влітку. Рослини влітку.

Практична частина. Ведення фенологічних спостережень у різні пори року. Ведення щоденника фенологічних спостережень.

Акція «Годівничка». Вивчення зимової орнітофауни.

STEM-проект «Цілий рік цвіте краса».

Екскурсії. Екскурсія до лісу чи парку «Осінні таємниці». Зміни в неживій природі, їх вплив на живу природу. Зміна забарвлення листя. Листопад. Збирання природного матеріалу.

Екскурсія «Зимові таємниці». Пристосування рослин до зими. Визначення слідів на снігу. Особливості хвойних дерев і кущів.

Весняна екскурсія до місцевого парку. Пробудження дерев і кущів від зимового сну. Соко рух. Розпускання бруньок.

Екскурсія на навчально-дослідну земельну ділянку. Рослини влітку. Цвітіння рослин.

Мовленнєві, рольові ігри «Прогулянка», «На метеорологічній станції», «Біля водойми», «У парку», «У лісі».

Творча робота «Моя улюблена пора року».

Пізнавально-розважальна програма «Christmas Party».

Розділ IV. Природні ресурси України (30 год.)

Теоретична частина. Фізико-географічні особливості України. Природні ресурси України. Значення води в природі. Водні ресурси, їх господарське використання. Лісові ресурси. Ґрунт, його якості та властивості.

Корисні копалини. Ресурси рослинного і тваринного світу. Рациональне використання природних ресурсів.

Практична частина.

Складання карти природних ресурсів України.

Визначення складу ґрунтів навчально-дослідної земельної ділянки.

Визначення родючості ґрунту.

З'ясування причин забруднення місцевих водойм.

Мовленнєві, рольові ігри «Біля мапи України», «Юні екологи», «У полі, у саду, на городі», «Біля водойми», «На агрофермі».

STEM-проект «Природні ресурси України».

Розділ V. Рослини – зелене диво нашої планети (26 год.)

Теоретична частина. Флора України. Різноманіття рослинного світу. Роль рослин у природі і житті людини. Різноманіття рослинних угруповань: ліси, степи, луки, болота тощо. Рослини радіопротекторної та антиоксидантної дії. Охорона рослин. Дивовижні рослини світу.

Практична частина.

STEM-проекти «Plants in our life». «My flowerbed», «My garden».

Робота з гербаріями, визначальниками.

Підготовка списку рослинних угруповань рідного краю.

Догляд за кімнатними рослинами.

Експерсії до ботанічного саду, краєзнавчого музею для ознайомлення з місцевими та екзотичними видами рослин.

Практична робота. Висаджування насіння, розсади квітів. Догляд за клумбою.

Акція «Квітуча Україна».

Розділ VI. Світ тварин (26 год.)

Теоретична частина. Тваринний світ. Основи класифікації тваринного світу. Дикі та свійські тварини. Птахи – наші пернаті друзі. Зимуючі, перелітні, птахи-гості. Мешканці водойм. Загадковий світ комах. Тваринний світ України.

Цікаві тварини інших країн. Значення тварин у природі, житті людини. Потреби тварин. Охорона рідкісних тварин та видів тварин, що зникають.

Практична частина.

Спостереження і догляд за тваринами у живому куточку.

Підготовка списку тварин рідного краю.

Акція «Годівничка». Вивчення зимової орнітофауни.

Екскурсії до лісу, на луки, у степ, поле, до водойми. Визначення видового складу тварин.

Екскурсії до зоологічного та краєзнавчого музеїв з метою ознайомлення з видовим різноманіттям тварин.

Мовленнєві, рольові ігри «На фермі», «У зоопарку», «У лісі», «У зоомагазині» «У притулку для тварин».

Розділ VII. Охорона навколишнього середовища (24 год.)

Теоретична частина. Науково-технічний прогрес і природа. Вплив діяльності людини на природу. Раціоналізаторські ідеї щодо збереження екосистеми рідного краю, екосистеми планети Земля.

Державні органи охорони природи в Україні. Громадські екологічні організації України. Дитячі громадські екологічні об'єднання.

Охорона природних ресурсів України. Червона книга України. Природно-заповідний фонд України.

Практична частина. Збирання матеріалів про охорону природи рідного краю. Участь у просвітницькій діяльності. Трудові акції з упорядкування території навколо закладу освіти, закладання квітників, алей, парків, скверів тощо.

Творча робота, відео-проект «Врятуємо світ разом».

Мовленнєві, рольові ігри «Екологічна конференція», «На саміті винахідників», «Телепередача «Екологічний бумеранг».

Екологічна акція «Зробимо нашу планету чистою».

Підсумок (2 год.)

Екологічна конференція. Презентація портфоліо юного охоронця природи.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Після третього року навчання здобувачі освіти володіють такими компетентностями:

- *пізнавальною*: володіють соціокультурними знаннями; мають цілісне уявлення про навколишнє середовище та місце людини у природі; знають і застосовують англomовний лексико-граматичний матеріал для висловлювань відповідно до ситуації, надання інформації в межах теми

- спілкування; розуміють способи вирішення екологічних проблемам, на локальному й регіональному рівнях;
- *екологічною*: розуміють екологічні проблеми сучасності, знають способи і засоби природоохоронної діяльності;
 - *практичною*: дотримуються правил поведінки у природі; умотивовано здійснюють практичну природоохоронну та просвітницьку діяльність;
 - *творчою*: виявляють творчу ініціативу у процесі розв’язання комунікативно-творчих завдань; здійснюють творчий підхід до використання екологічних знань у практичній діяльності у природному середовищі;
 - *соціальною*: володіють навичками роботи в команді; виявляють уміння визначати й реалізовувати комунікативну мету залежно від обставин, вміють оцінювати навколишню дійсність на основі знань про неї, адаптуватися та виконувати різні ролі й функції в мікросоціумі для розв’язання визначених завдань.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ГУРТКА

Навчально-наочні посібники	К-ть / шт.
Гербарії «Культурні рослини України», «Дикорослі рослини»	За потребою
Глобус	1
Карти настінні: «Україна. Природні зони», «Україна. Рослинний світ», «Україна. Тваринний світ», «Україна. Ґрунти», «Україна. Природні води», «Україна. Охорона природи», «Фізична карта світу», «Зоогеографічна карта світу»	по 1
Таблиці: «Охорона природних ресурсів», «Основні форми рельєфу Землі», «Основні групи рослин», «Основні групи тварин», «Природні зони», «Типи кліматів»	по 1
Колекції: «Гірські породи і мінерали», «Ґрунт та його склад», «корисні копалини»	За потребою
Муляжі: «Гриби», «Плоди та корнеплоди»	
Обладнання	К-ть / шт.
Комп’ютер, ноутбуки	За потребою
Принтер	
Мультимедійний проектор	
Сканер	
Накопичувач USB Flash-drive	1
Канцелярське приладдя	К-ть / шт.
Папір друкарський ручки	За потребою
Олівці	

Фарби гуаш, акварель	
Фломастери	
Ножиці	
Гумка	
Клей ПВА	
Скріпки	
Кнопки	
Папки	

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Барташніков О. Ігри для початкового навчання англійської мови. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. 64 с.
2. Бичківська Т. М. Використання інтерактивних методів навчання у процесі формування комунікативної компетентності учні на уроках англійської мови. / Т. М. Бичківська // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. - 2017. - Вип. 64(1). - С. 48-52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2017_64%281%29__18 (дата звернення: 17.05.2024).
3. Білявський Г. О. основи екології. Підручник / Г. О. Білявський, Р. С. Фурдуй, І. Ю. Костіков [3-тє вид.]. Київ : Либідь, 2006. 408 с.
4. Вербицький В. В. Екологічне виховання дітей: практикум для педагога / В. В. Вербицький. Київ : АБЕРС, 2009. 104 с.
5. Вербицький В. В. Довідник натураліста / В. В. Вербицький. Кіровоград : КОД, 2009. 290 с.
6. Державний стандарт базової середньої освіти. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 17.05.2024).
7. Івченко – Чехолка Ю. В. Гра як метод іншомовного спілкування учнів початкової школи. Збірка ігор. URL: <https://naurok.com.ua/zbirka-igor-z-inozemno-angliysko-movi-4581.html> (дата звернення: 6.05.2024).
8. Жирова Т. В., Федієнко В. В. Easy English. Харків : Школа, 2008. 96 с.
9. Мелянчук Н. Є. Позакласні заходи з англійської мови у початковій школі. Родинні свята. Харків : Основа, 2007. 344 с.
10. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. – Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. Київ : К.І.С., 2003. С. 57-81.
11. Формування екологічної компетентності школярів в умовах Нової української школи : метод. зб. для організації роботи з питань екологічної освіти та виховання в закладах освіти / уклад. Т. В. Круть ; за ред. О. В.

Гусак. Запоріжжя : ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2019. 60 с.
[URL:https://osvita.city/news/formuvanna-ekologicnoi-kompetentnosti-skolariv-v-umovah-novoi-ukrainskoi-skoli](https://osvita.city/news/formuvanna-ekologicnoi-kompetentnosti-skolariv-v-umovah-novoi-ukrainskoi-skoli) (дата звернення: 2.04.2024).